

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«12» червня 2020 року

№ 60/11-рк/к

м. Київ

ПФ «Петро Великий»

вул. Шевченка, буд. 2, кв. 3,
с. Хотів, Києво-Святошинський р-н,
Київська обл., 08171

*Про запобігання порушенням
законодавства про захист
економічної конкуренції*

Північним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (попередня назва – Київське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України) (далі – Відділення), з метою виконання завдань покладених на Відділення Законом України «Про Антимонопольний комітет України», проводиться дослідження щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції учасниками ринків надання ритуальних послуг у м. Києві та Київській області, зокрема під час проведення заходів, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами) (далі – Постанова № 211).

Під час проведення вказаного дослідження Відділенням було направлено, зокрема, до приватної фірми «Петро Великий» (далі – ПФ «Петро Великий», Фірма):

- вимогу про надання інформації від 12.05.2020 № 60-02/2546;
- лист про надання пояснень від 26.05.2020 № 60-02/2815.

За результатами аналізу отриманої інформації та копій документів Відділенням встановлено наступне.

ПФ «Петро Великий» (08171, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Хотів, вул. Шевченка, буд. 2, кв. 3; ідентифікаційний код юридичної особи 30160909) здійснює надання ритуальних послуг, зокрема, у Васильківському районі Київської області.

Як вбачається із відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності Фірми є організування поховань і надання суміжних послуг (код за КВЕД 96.03).

Отже, ПФ «Петро Великий» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Загальні правові засади здійснення в Україні діяльності з поховання померлих, регулювання відносин, що виникають після смерті (загибелі) особи, щодо проведення

процедури поховання, а також встановлення гарантії належного ставлення до тіла (останків, праху) померлого та збереження місця поховання визначено *Законом України «Про поховання та похоронну справу»* (далі – Закон).

Відповідно до статті 2 Закону:

- *ритуальні послуги* - послуги, пов'язані з організацією поховання та облаштуванням місця поховання;
- *місце поховання* - кладовище, крематорій, колумбарій або інша будівля чи споруда, призначена для організації поховання померлих;
- *могила* - місце на кладовищі, у крематорії, колумбарії або в іншій будівлі чи споруді, призначеній для організації поховання померлих, де похована труна з тілом померлого чи урна з прахом.

Наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно-правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709 (далі – Наказ), зокрема затверджено:

- Типове положення про ритуальну службу в Україні, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709;
- *Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг*, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1111/9710 (далі – *Необхідний мінімальний перелік*).

До *Необхідного мінімального переліку* включено наступні послуги:

- оформлення договору-замовлення на організацію та проведення поховання;
- оформлення свідоцтва про поховання;
- **копання могили** (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили);
- монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу;
- кремація тіл померлих;
- поховання та підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю;
- зберігання урн з прахом померлих у крематорії;
- організація відправлення труни з тілом чи урни з прахом померлого за межі України;
- запаювання оцинкованої труни;
- заощення урни з прахом померлого в колумбарну нішу.

Згідно з частиною першою статті 10 Закону надання ритуальних послуг відповідно до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, передбаченого пунктом 2 частини другої статті 8 Закону, **здійснюється** ритуальними службами або **за договором суб'єктами господарювання інших форм власності**. Вартість таких послуг встановлюється в порядку і в межах, встановлених законодавством, **виконавчим органом сільської, селищної, міської ради**.

Відповідно до частини другої статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (у редакції, що діяла до 10.06.2018) до відання **виконавчих органів сільських, селищних, міських рад** належать встановлення в порядку і межах, визначених законом, тарифів на побутові, комунальні (крім тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, послуги з централізованого опалення, послуги з централізованого постачання холодної води, послуги з централізованого постачання гарячої води, послуги з водовідведення [з використанням внутрішньобудинкових систем], які встановлюються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг), транспортні та інші послуги.

Згідно зі статтею 144 Конституції України органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Відповідно до частин першої, другої та шостої статті 12 Закону особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідчення про смерть звертається згідно із статтею 8 Закону до сільського голови або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання. Ця особа має право вибирати виконавців послуг серед суб'єктів господарської діяльності, які уклали договори із сільським головою або ритуальною службою про надання цих послуг.

Ритуальні послуги надаються за плату згідно з договором-замовленням, крім випадків, передбачених законом.

Вартість послуг та предметів ритуальної належності визначається на принципах:

- доступності для кожного громадянина і рівності правових гарантій;
- визначення економічної обґрунтованості, планово-розрахункової собівартості та рентабельності при затвердженні ціни;
- відповідальності виконавчих органів сільських, селищних та міських рад та органів виконавчої влади за встановлені ними ціни;
- відкритості, доступності та прозорості структури ціни;
- оплати тільки тих послуг, що відповідають державним стандартам та нормативним документам.

Механізм формування вартості та економічно обґрунтованих тарифів (цін) на ритуальні послуги, предмети ритуальної належності для суб'єктів господарювання різних форм власності визначений Єдиною методикою визначення вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності, затвердженою наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 194, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18.03.2004 за № 338/8937 (далі – Єдина методика).

Основною метою Єдиної методики є визначення механізму розрахунку вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів послуг, а також процедури реалізації предметів ритуальної належності (пункт 1.2 Єдиної методики).

Єдина методика поширюється **на суб'єктів господарювання**, що здійснюють діяльність у сфері надання ритуальних послуг **незалежно від форми власності** (пункт 1.3 Єдиної методики).

Формування вартості послуг надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності здійснюється з урахуванням розрахунків обсягів надання ритуальних послуг та реалізації предметів ритуальної належності, планових витрат, визначених на підставі державних, галузевих нормативів витрат матеріалів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів) (пункт 2.1 Єдиної методики).

Отже, вступ на ринок надання ритуальних послуг, які включено до **Необхідного мінімального переліку**, адміністративно обмежений необхідністю укладання суб'єктами господарювання (які виявили бажання працювати на цьому ринку) відповідного договору із сільським головою або ритуальною службою.

Крім того, тарифи на вказані послуги мають бути встановлені відповідним органом місцевого самоврядування.

Враховуючи наведене, ПФ «Петро Великий» мала зробити розрахунки економічно обґрунтованих витрат на надання ритуальних послуг, які включено до **Необхідного мінімального переліку**, та подати їх до виконавчих органів відповідних сільських, селищних, міських рад для встановлення відповідних тарифів.

Разом з тим, листом від 21.05.2020 № 10 (вх. Відділення від 25.05.2020 № 60-01/1911) ПФ «Петро Великий» надала до Відділення наступні копії документів.

- Прейскурант цін по наданню ритуальних послуг (затверджений директором Фірми від 09.01.2019), до якого зокрема включено:

- копка могили літня/стандарт – 2 300,00 грн;
- копка могили літня/не стандарт – 2 900,00 грн;
- копка могили зимова/стандарт – 2 900,00 грн;
- копка могили зимова/не стандарт – 3 300,00 грн;
- копка спец. могили – 3 500,00 грн;
- копка могили стандарт (с. Здорівка, Васильківського р-ну, Київської обл.) – 2 900,00 грн;
- копка могили не стандарт (с. Здорівка, Васильківського р-ну, Київської обл.) – 3 300,00 грн.

- Прейскурант вартості послуг, необхідних для проведення поховання померлих осіб від захворювання гострою респіраторною хворобою COVID-19 або підозри на неї (затверджений пунктом 1 наказу директора Фірми від 12.03.2020 № 6), до якого зокрема включено:

- копання могили («стандарт») – 3 500,00 грн;
- копання могили («не стандарт») – 3 900,00 грн;
- копання могили (с. Здорівка, Васильківського р-ну, Київської обл.) – 3 900,00 грн.

При цьому, необхідно звернути увагу на те, що у наданих Фірмою преїскурантах **відсутні окреме визначення** вартості послуг з копання могили у **літній та зимовий період** у с. Здорівка та стосовно осіб, померлих від коронавірусної хвороби (COVID-19) або підозри на неї.

Крім того, ПФ «Петро Великий» повідомила Відділенню, що вартість надання Фірмою ритуальних послуг (в тому числі включених до Необхідного мінімального переліку) встановлювалась (затверджувалась) виключно вищевказаними преїскурантами, шляхом проставлення на них грифу «Затвердження», із зазначенням посади відповідальної особи виконавчого органу ПФ «Петро Великий» - директор, її прізвища та ініціалів (А.П.Ландар), а також проставлення печатки Фірми та особистого підпису її директора.

При цьому, ПФ «Петро Великий» не надала до Відділення копії договорів про надання ритуальних послуг, укладених Фірмою з відповідними органами місцевого самоврядування або ритуальними службами, а також документів, які підтверджують встановлення органами місцевого самоврядування тарифів ПФ «Петро Великий» на ритуальні послуги, які включено до Необхідного мінімального переліку.

Внаслідок неподання на встановлення тарифів на ритуальні послуги, які включено до Необхідного мінімального переліку, ПФ «Петро Великий», на відміну від інших суб'єктів господарювання, які сумлінно дотримуються вимог законодавства у сфері надання ритуальних послуг, мала можливість на власний розсуд визначати економічну обґрунтованість надання Фірмою таких послуг.

Застосування ПФ «Петро Великий» тарифів на ритуальні послуги, що включені до Необхідного мінімального переліку, але які не були встановлені органом, уповноваженим здійснювати встановлення таких тарифів, може призвести до ущемлення інтересів споживачів при отриманні ними вказаних послуг.

Така бездіяльність Фірми була б неможливою за умови зазнання нею значної конкуренції на ринку надання ритуальних послуг, зокрема в межах Васильківського району Київської області, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали б іншого виконавця таких послуг.

У випадку ж відсутності конкуренції на відповідних ринках і, як наслідок, відсутності у споживачів альтернативи щодо придбання ритуальних послуг, які включено до Необхідного мінімального переліку, інакше ніж у Фірми, вищезазначена бездіяльність може призвести до настання негативних для споживачів наслідків.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополюючим (домінуючим) становищем на ринку є дії чи

бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Таким чином, бездіяльність ПФ «Петро Великий», яка полягає у недотриманні вимог Закону у вигляді неподання до органів місцевого самоврядування на встановлення тарифів на ритуальні послуги, які включено до Необхідного мінімального переліку, може містити ознаки порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання ритуальних послуг, зокрема в межах Васильківського району Київської області, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

Враховуючи викладене, для забезпечення зменшення негативних наслідків, керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктом 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (із змінами і доповненнями), з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Приватній фірмі «Петро Великий» (08171, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Хотів, вул. Шевченка, буд. 2, кв. 3; ідентифікаційний код юридичної особи 30160909), з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, вжити вичерпних заходів щодо:

1) укладення з відповідними органами місцевого самоврядування або ритуальними службами договорів про надання ритуальних послуг;

2) розробки та подання для встановлення до відповідних органів місцевого самоврядування розрахунків тарифів на ритуальні послуги, які включено до Необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, затвердженого Наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1111/9710, окремо по кожному населеному пункту Київської області, в якому приватна фірма «Петро великий» здійснює надання таких послуг на дату отримання цих рекомендацій, у відповідності до вимог чинного законодавства.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно письмово Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **протягом 20 календарних днів з дня їх отримання**, з наданням підтвердних документів.

**Голова адміністративної колегії -
голова відділення**

О. Хмельницький